

Miðvikan

Menakhem Ben Yami 85 ár: Føroyavinur í Ísrael

Seinasta sunnudag 13. november gjørdist Menakhem Ben Yami 85 ár. Menakhem er jødi, býr í Ísrael, og kann roknast sum ein føroyavinur. Tí verður henda Miðvikan ein heilsan til hansara

Tað, sum frá fyrstu tíð fekk Menakhem at hava samband til Føroya, er fiskiskapur.

Menakhem er ein tann fremsti fiskivinnufrøðingur í heiminum. Hann byrjaði sum heilt ungur at fiska, og hann gjørdist skipari heima í Ísrael. Síðan varð hann av ísraelsku stjórnini sendur í onnur lond at læra tey fiskiskap. Eitt av hesum londum var Eritrea, sum tá var ein partur av Etiopia. Hann kom seinni at virka fyri fiskiveiðideildina hjá FAO, sum er matvørustovnurin hjá ST. Menakhem hevur arbeitt sum fiskivinnufrøðingur í einum 8 londum, har hann hevur búð í longri og styttri tíðarskeið. Afturat hesum hevur hann verið í einum 50 londum í fiskivinnuørindum, har hann hevur verið á fundum og hevur havt fyrilestrar um fiskivinnu og fiskiskap. Menakhem hevur skrivað ein hóp av ritgerðum um fiskivinnumál. Hann hevur havt eitt serligt hegni at síggja fiskivinnumálina út frá sjónarmiðinum hjá fiskimonnum.

Enn er hann sera virkin, og hann skrivur regluliga um fiskivinnuspurningar í fiskivinnublaðnum "World Fishing".

Tað var í samband við eina fiskivinnustevnu í 2004, at Menakhem fyrstu ferð kom til Føroya at hava ein fyrilestur á ráðstevnu, sum Óli Samró skipaði fyri. Hann var saman við konuni, Honnu, aftur í Føroyum í 2006 sum ráðgevi hjá fiskiveiðufeløgnum í sambandi við ásetan av fiskidøgum. Hann gjørdi

tá eitt drúgt, gott og áhugavert tilmæli, sum eisini varð prentað í FF-blaðnum.

Menakhem sum ungur marinari

Sluppu undan at verða týnd av nasistunum

Vit gjørdust skjótt vinir, og eg fekk søguna hjá honum og Honnu, sum í 2004 og 2005 varð prentað í FF-blaðnum. Henda frásøgn er á enskum til skjals á Holocaust-savninum í Washington.

Bakgrundin hjá hjúnunum báðum er eisini einastandandi sum jødar við teirra royndum av nasismuni. Menakhem er pólskur jødi úr Warszawa. Hann kom tískil at búa í teirri kendu Warszawa-ghettoini við teimum ræðuliga umstøðunum, sum har vóru. Nasistarnir beindu bæði fyri foreldur og systir hansara. Tá ið mamman og systurin høvdu fingið "arbeiðsboð" í týningarleuni Treblinka, og tað ikki frættist aftur frá teimum, segði pápin við Menakhem, at hann mátti sleppa sær til rýmingar, um hann ikki skuldi fáa somu lagnu. Tað eydnaðist honum eisini at sleppa úr ghettoini sum "hjálpari" hjá einum bilstjóra, sum flutti vórur til og úr ghettoini. Hetta kundi hann gera, tí hann líktist einum polakki.

Hetta var beint áðrenn jødiska uppreisturin, sum førði til, at týskarar beindu fyri teimum flestu, sum livdu eftir. Tá frættist einki frá pápanum aftur.

Hóast blaðungur kom Menakhem tá upp í polsku mótstøðuni móti nasistunum.

Hanna fekk ferðaseðil til Auchwitz

Hanna er týskur jødi úr Berlin, har

hon millum nógv annað upplivdi "krystallnáttina" 9. November 1938, sum inntil tá var størsti skipaði ágangurin móti jødum.

Hanna misti eisini foreldrini og systir sína í týningarleigu, og hon var við at fáa somu lagnu sum tey. Hon var í leguni Theresienstadt uttanfyri Prag og hevði fingið ferðaboð til Aushwitz, tá ið ein lækni noktaði henni at fara við tokenum, tí hon var ov sjúk til ferðina! Hetta bjargaði henni, tí hetta gjørdist seinasta ferðin úr Theresienstadt til Aushwits.

Tað eydnaðist tveimum beiggjum hennara at sleppa úr Týsklandi, áðrenn tað var ov seint, og komu teir seinni til Ísrael.

Eftir kríggið komu bæði til Ísrael, har tey hittust og giftust. Menakhem var ein teirra, sum kom "ólógliga" til Ísrael, men hann rýmdi, áðrenn myndugleikarnir fingi sent hann til Kypern, hagar nógv onnur vórðu send. Hann kom at luttaka í teimum kríggjum, sum hava verið millum Ísrael og tess grannalondum.

Sigast kann tískil, at tey bæði hava persónliga upplivað ein fittan part av heimssøguni.

Tað merkisvert, at tey bæði er púra uttan beiskleika móti týskarum hóast alt, sum teimum var fyri. Tey eru vissuliga eitt gott dømi um tollyndi og eri vinsæl sum fá.

Suez-kreppan í 1956: Var við til at bjarga seinastu jødunum úr Egyptalandi

Í 2006 vóru eg og konan á ferð í

Ísrael saman við trimum av okkara børnum. Tá vitjaðu vit eisini Honnu og Menakhem. Hetta var eitt stórt upplivils. Tá fekst nógv at vita um lívið hjá teimum báðum.

Menakhem greiddi tá frá, tá ið hann í 1956 var við til at bjarga seinastu jødunum úr Egyptalandi.

Jødar hava eina langa og drúgva søgu í samband við Egyptaland. Her kunnu vit fara aftur til bíbliusøguna, sum er ein stórur partur av søguni hjá jødunum, og sum vit onnur kenna so væl eisini.

Loypa vit fram til 1948, tá Ísrael varð sett á stovn, vóru 75.000 jødar, sum búðu í Egyptalandi. Tað kríggj, sum arabisku londini tá førdu ímóti Ísrael, fekk eisini avleiðingar fyri jødar í Egyptalandi. Millum annað varð teirra býarpartur í Kairo bumbaður við tí úrsliti, at 70 vórðu dripin og nærum 200 vórðu særð.

Okkara bussførari í Ísrael í 2006 var ein partur av hesi søgu. Hansara foreldur rýmdu úr Egyptalandi aftaná hesar hendingar og komu seinni til Ísrael. Tað var ikki longur livandi hjá jødum, so teir flestu fluttu burtur longu tá.

Í 1956 vóru gott 25.000 jødar eftir í landinum. Tá kom Suez-kreppan, sum byrjaði við, at Egyptaland tjóðartók Suezveitina frá Frankaríki og Bretlandi, sum áttu hana. Hetta førði til, at hesi londini lupu á Egyptaland við hermegi fyri at fáa veitina aftur. USA og Sovjet vóru hart ímóti hesum átaki og fingi steðgað tí eftir fáum døgum gjøgnum ST.

Hanna og Menakhem Ben-Yami. Tey sluppu bæði undan holocaust hjá Hitler